DOMSTOLENS DOM (FØRSTE AFDELING)
AF 12. JULI 1979 [1]

Marianne Koschniske, gift Wörsdorfer mod Raad van Arbeid (anmodning om præjudiciel afgørelse indgivet af Raad van Beroep, Zwolle)

Sag 9/79

Sammendrag

1. Fællesskabsretten — fortolkningsmetoder — flersprogede tekster — ensartet fortolkning — hensyntagen til de forskellige sproglige versioner

2. Social sikring af vandrende arbejdstagere — familieydelser — pensionister eller rentemodtagere — regler om forbud mod dobbeltydelser — ægtefællen til den person, som har ret til børnetilskud i en anden medlemsstat — ægtefælle — begreb

(Rådets forordning nr. 574/72, art. 10, stk. 1, som ændret ved forordning nr. 873/73)

1. Nødvendigheden af en ensartet fortolkning af fællesskabsforordningerne udelukker, at en bestemmelses ordlyd i tvivlstilfælde betragtes isoleret, hvorfor bestemmelsen må fortolkes og anvendes på baggrund af versionerne i de andre officielle sprog.

2. Udtrykket »diens echtgenote« (hans ægtehustru) i artikel 10, stk. 1 litra b), i Rådets forordning nr. 574/72 omfatter også en ægtemand, der udøver erhvervsmæssig virksomhed i en medlemsstat, og hvis hustru i henhold til artikel 77, stk. 2, litra a), i forordning nr. 1408/71 har ret til børnetilskud efter lovgivningen i en anden medlemsstat.

I sag 9/79

angående en anmodning, som i medfør af EØF-traktatens artikel 177 af Raad van Beroep, Zwolle, er indgivet til Domstolen for i den sag, som verserer for nævnte ret mellem

MARIANNE KOSCHNISKE, GIFT WÖRSDORFER, Nordhorn (Forbundsrepublikken Tyskland)

1 — Processprog: Nederlandsk.

og

RAAD VAN ARBEID, Hengelo (Nederlandene)

at opnå en præjudiciel afgørelse vedrørende fortolkningen af artikel 10, stk. 1, litra b), i Rådets forordning nr. 574/72 af 21. marts 1972 (EFT 1972 I, s. 150) om regler til gennemførelse af forordning (EØF) nr. 1408/71 om anvendelse af de sociale sikringsordninger på arbejdstagere og deres familiemedlemmer, der flytter inden for Fællesskabet,

afsiger

DOMSTOLEN (første afdeling)

sammensat af afdelingsformanden J. Mertens de Wilmars, dommerne A. O'Keeffe og T. Koopmans,

generaladvokat: H. Mayras
justitssekretær: A. Van Houtte

følgende

DOM

Sagsfremstilling

Sagens faktiske omstændigheder, retsforhandlingernes forløb og de indlæg, som er indgivet i henhold til artikel 20 i protokollen vedrørende statutten for EØF-Domstolen, kan sammenfattes således:

I — Faktiske omstændigheder og retsforhandlinger

Sagsøger i hovedsagen, som er tysk statsborger, har siden 1970 arbejdet som lønmodtager i Nederlandene, men måtte af helbredsgrunde ophøre med at arbejde den 17. marts s.å. Hun har siden 14. april 1971 oppebåret pension i medfør af loven om forsikring mod uarbejdsdygtighed (Wet van 18. 2. 1966, Staatsblad 84, inzake een arbeidsongeschiktheidsverzekering, herefter benævnt: WAO); denne pension er beregnet ud fra en uarbejdsdygtighed på mellem 80 og 100 %.

Ifølge artikel 77, stk. 2, litra a), i forordning nr. 1408/71 har sagsøgeren efter lovgivningen i Nederlandene, som er medlemsstat i Det europæiske Fællesskab, ret til børnetilskud for de tre børn under 16 år, som bor hos hende og hendes mand i Nordhorn.

De pågældende nederlandske love er følgende:

— »Algemene Kinderbijslagwet« (almindelig lov om børnetilskud), lov af 26. april 1962 (Staatsblad 160), ændret flere gange (herefter benævnt: AKW);

— »Kinderbijslagwet voor Loontrekkenden« (lov om børnetilskud for arbejdstagere), lov af 23. december 1939 (Staatsblad 806), samt lov af 26. april 1962 (Staatsblad 161), ændret flere gange (herefter benævnt: KWL);

— kongelig anordning af 19. oktober 1976 (Staatsblad 557);

— bekendtgørelse fra social- og sundhedsministeren og af 20. december 1962, nr. 7140 (Staatscourant 1962, 250).

Ved afgørelse af 13. marts 1978 suspenderede Raad van Arbeid Hengelo, sagsøgte i hovedsagen, imidlertid i medfør af artikel 10, stk. 1, litra b), i forordning nr. 574/72 udbetalingen af disse børnetilskud med virkning fra fjerde kvartal 1977 med den begrundelse, at sagsøgerens *ægtemand* udøver erhvervsmæssig virksomhed i Tyskland og dér oppebærer børnetilskud (»Kindergeld«). Sagsøgte var nemlig af den opfattelse, at selv om der i den nederlandske version af artikel 10, stk. 1, litra b), i forordning nr. 574/72 tales om *»echtgenote«* (ægtehustru), må der herved også forstås *»echtgenoot«* (ægtemand), idet begge disse ord i artikelen på de andre officielle fællesskabssprog er sammenfattet i ét begreb. [1]

Artikel 10, stk. 1, i forordning nr. 574/72, som ændret ved Rådets forordning nr. 878/73 af 26. marts 1973 [2] og nr. 1209/76 af 30. april 1976 [3], lyder således:

»Retten til familieydelser eller børnetilskud, der alene er hjemlet i en medlemsstats lovgiving, efter hvilken erhvervelse af ret til disse ydelser eller tilskud ikke er betinget af forsikring eller beskæftigelse, suspenderes, når der i løbet af samme periode og for det samme familiemedlem:

a) ...

b) kan kræves udbetalt ydelser i medfør af forordningens artikler 77 og 78. Dersom den pensionist eller rentemodtager, der har ret til ydelser i medfør af forordningens artikel 77, hans ægtefælle eller den person, som har de efterladte børn, for hvilke der kan kræves udbetalt ydelser i medfør af forordningens artikel 78, i pleje, udøver erhvervsmæssig virksomhed på den pågældende medlemsstats område, suspenderes dog retten til de børnetilskud, der i medfør af forordningens artikler 77 eller 78 kan kræves udbetalt efter en anden medlemsstats lovgivning; i så fald modtager den pågældende de familieydelser eller børnetilskud, der er hjemlet i den medlemsstat, på hvis område børnene er bosat, til udgift for denne medlemsstat, samt i givet fald andre i forordningens artikel 77

1 — I den franske version: »conjoint«, den tyske: »Ehegatte«, den italienske: »coniuge«, den engelske: »spouse« og den danske: »ægtefælle«.

2 — EFT L 86, s. 1.

3 — EFT L 138, s. 1.

eller 78 omhandlede ydelser end børnetilskud til udgift for den stat, der er kompetent i disse artiklers forstand.«

Den 12 april 1978 anlagde sagsøgeren sag mod ovennævnte afgørelse ved Raad van Beroep Zwolle.

Denne ret behandlede sagen i offentligt retsmøde den 11. September 1978. Efter votering besluttedes det at forelægge De europæiske Fællesskabers Domstol et præjudicielt spørgsmål fortolkningen af forordning nr. 574/72.

Ved skrivelse fra retsformanden, indgået til Domstolens justitskontor den 19. januar 1979, har Raad van Beroep forelagt Domstolen følgende præjudicielle spørgsmål:

»Omfatter begrebet 'diens echtgenote' (hans ægtehustru) i artikel 10, stk. 1, litra b), i forordning nr. 574/72 også en ægtemand, der udøver erhvervsmæssig virksomhed på en medlemsstats område, og hvis hustru ('wiens echtgenote') i medfør af artikel 77, stk. 2, litra a), i forordning nr. 1408/71 har ret til børnetilskud efter lovgivningen i en anden medlemsstat?«

I henhold til artikel 20 i statutten for EØF-Domstolen er der indgivet skriftlige indlæg af regeringen for kongeriget Nederlandene, repræsenteret af F. Italianer, og af Kommissionen for de europæiske Fællesskaber, repræsenteret af sin juridiske konsulent Jean Amphoux, bistået af Auke Haagsma fra Kommissionens juridiske tjeneste.

På grundlag af den refererende dommers rapport og efter at have hørt generaladvokaten har Domstolen besluttet at indlede de mundtlige forhandlinger uden bevisførelse. Domstolen har imidlertid anmodet Kommissionen om en skriftlig besvarelse af et spørgsmål.

Ved afgørelse af 8. maj 1979 har Domstolen i medfør af procesreglementets artikel 95, stk. 1, henvist sagen til første afdeling.

II — Sammenfatning af de skriftlige indlæg til Domstolen

Regeringen for kongeriget Nederlandene har anført, at artikel 10 i forordning nr. 574/72 ifølge overskriften har til formål at undgå, at samme person ved anvendelse af forordningerne nr. 1408/71 og 574/72 inden for samme periode erhverver ret til familieydelser eller børnetilskud efter lovgivningen i mere end en medlemsstat.

Under hensyn til at dette er den pågældende bestemmelses formål, er det uden betydning, om det er ægtehustruen (»echtgenote«) eller ægtemanden (»echtgenoot«), som udøver erhvervsmæssig virksomhed i en medlemsstat, hvis lovgivning ikke gør erhvervelse af retten til familieydelser eller børnetilskud betinget af forsikring eller beskæftigelse.

Denne fortolkning bestyrkes af den franske og den engelske version af bestemmelsen. Enhver anden fortolkning ville næppe heller være forenelig med forbudet mod forskelsbehandling på grundlag af køn i direktiv af 19. december 1978 om gradvis gennemførelse af princippet om ligebehandling af mænd og kvinder med hensyn til social sikring (EFT 1979 L 9, s. 24).

Kommissionen har først anført, at det efter dens skøn fremgår af sagsakterne, at de nederlandske familieydelser i medfør af artikel 10, stk. 1, litra b), i

forordning nr. 574/72 ikke udbetales fuldt ud, men alene i det omfang de overstiger de tyske familieydelser.

Herefter har Kommissionen givet en oversigt over de pågældende nederlandske lovbestemmelser.

AKW er en forsikring for hele befolkningen, efter hvis artikel 7 der udbetales familieydelser til personer, *forsikret* i henhold til loven. Forsikret er alle personer på 15 år eller derover, der har bopæl i Nederlandene samt personer, som beskattes af deres løn for en erhvervsmæssig virksomhed inden for rammerne af et arbejdsforhold, der udøves på nederlandsk territorium (artikel 6, stk. 1).

I henhold til KWL har enhver *arbejdstager,* der er bosat i Nederlandene, ret til familieydelser til det første og andet barn (artikel 17). En person, som i medfør af WAO (artikel 8.B) oppebærer ydelser for en uarbejdsdygtighed på over 45 %, anses endvidere for arbejdstager efter denne lov. Hvad angår bopælsbetingelsen henviser Kommissionen endvidere til artikel 1 i den ministerielle bekendtgørelse af 20. december 1969, hvorefter en arbejdstager, som ikke er bosat i Nederlandene, ikke desto mindre betragtes som havende bopæl dér, såfremt og så længe vedkommende er forsikret efter AKW.

Vedrørende det forelagte spørgsmål har Kommissionen først fremhævet, at de to nederlandske love, der finder anvendelse i det foreliggende tilfælde, gør retten til børnetilskud betinget af en række nærmere angivne betingelser. Artikel 10 i forordning nr. 574/72 kan derfor ikke finde anvendelse på det foreliggende tilfælde.

Kommissionen har imidlertid fundet det hensigtsmæssigt at fremsætte nogle betragtninger vedrørende denne artikel.

Artikel 10 i forordning nr. 574/72 har til formål, at enhver uberettiget dobbeltydelse skal undgås. Det er klart, at det problem, som denne bestemmelse omhandler, lige så vel kan opstå, når det er en mandlig arbejdstager, der oppebærer ydelser og dermed har ret til børnetilskud efter artikel 77, som når det er en kvindelig arbejdstager. Såfremt den nederlandske version tages helt bogstaveligt og altså alene skulle udelukke dobbelte børnetilskud i de tilfælde, hvor det er en mand, som er ydelsesberettiget efter artikel 77, ville dette ikke blot medføre en forskelsbehandling i helt identiske tilfælde, men også indebære, at de to tilfælde behandles forskelligt, alt efter om der er tale om en kvindelig eller mandlig arbejdstager. En sådan fortolkning er i strid med princippet om ligebehandling af mænd og kvinder i traktatens artikel 119 og i Rådets direktiv af 19. december 1978.

Kommissionen har herefter konkluderet, at artikel 10, stk. 1, litra b), omhandler begge de to nævnte tilfælde, således at udtrykket »echtgenote« omfatter såvel ægtehustru som ægtemand.

I øvrigt anvender de øvrige sproglige versioner udtryk, som omfatter såvel mandlige som kvindelige arbejdstagere. Domstolen har allerede tidligere i adskillige domme udtrykkeligt udtalt, at nødvendigheden af en ensartet fortolkning af fællesskabsforordningerne udelukker, at en bestemmelses ordlyd betragtes isoleret, og at en bestemmelses fortolkning og anvendelse derfor i tvivlstilfælde må bestemmes ud fra versionerne på de øvrige sprog (se navnlig Domsto-

lens dom af 5. 12. 1967, sag 19/67, Van der Vecht, Sml. 1965-1968, s. 411; org.ref. Recueil 1967, s. 445).

I et svar på et spørgsmål stillet af Domstolen har Kommissionen ændret sin ovenfor hævdede opfattelse og yderligere redegjort for den.

I Tyskland er udbetalingen af familieydelser betinget af, at den pågældende har bopæl eller varigt opholdssted inden for lovens anvendelsesområde, dvs. Forbundsrepublikken Tyskland (§ 1 i »Bundeskindergeldgesetz«, BGBl. I af 6. 2. 1975, s. 413, ændret ved lov af 14. 12. 1976, BGBl I, s. 3341). Erhvervelse af retten er ikke efter denne lov gjort betinget af forsikring eller beskæftigelse.

Den tyske lov om børnetilskud hører altså til den type lovgivning, som er nævnt i artikel 10, stk. 1, i forordning nr. 574/72, hvorfor denne artikel må finde anvendelse på fru Koschniske.

Det er reglen i artiklens litra b), der finder anvendelse i det foreliggende tilfælde, da fru Koschniske's ret til familieydelser beror på artikel 77 i forordning nr. 1408/71. I medfør af stykke 1, *1. pkt.,* suspenderes den tyske ydelse, fordi der i løbet af samme periode og for de samme børn kunne kræves udbetalt ydelser i medfør af artikel 77.

Litra b), 2. pkt., indeholder imidlertid en undtagelse fra denne regel i det tilfælde, hvor den person, der har ret til ydelser i medfør af artikel 77 i forordning nr. 1408/71 eller — navnlig — vedkommendes ægtefælle udøver erhvervsmæssig virksomhed på området i den stat, hvor ydelserne ikke er betinget af forsikring eller beskæftigelse (i dette tilfælde altså Tyskland). I så fald suspenderes retten til de ydelser, der kan kræves udbetalt i medfør af artikel 77 (her altså de nederlandske ydelser), og den pågældende har da krav på familieydelserne eller børnetilskuddene i den medlemsstat, på hvis område børnene er bosat.

Endelig har Kommissionen henvist til dommen i sagen Rossi (dom af 6. 3. 1979 i sag 100/78, (Sub. 1979, s. 831). Heri erklærede Domstolen, at reglen i artikel 79, stk. 3, i forordning nr. 1408/71, som har til formål, at dobbelte børnetilskud undgås, kun finder anvendelse, såfremt de berettigede ikke herved uden grund fratages en del af de ydelser, der tilkommer dem efter en medlemsstats lovgivning, og at retten derfor kun skal suspenderes for det beløb, der faktisk udbetales.

Da hverken artikel 10 i forordning nr. 574/72 eller artikel 79 indeholder nogen løsning af problemet om suspension af ydelser, som er højere end de ydelser, som de falder sammen med, er det Kommissionens opfattelse, at denne artikel også bør fortolkes efter de retningslinjer, som er angivet i ovenfor nævnte dom fra Domstolen. Den kompetente institution i Nederlandene må derfor kun suspendere retten til børnetilskud for det beløb, som det tyske børnetilskud (»Kindergeld«) udgør, og skal i givet fald udbetale det overskydende beløb til fru Koschniske.

III — Mundtlig forhandling

I retsmødet den 14. juni 1979 er der afgivet mundtlige indlæg af Kommissionen for De europæiske Fællesskaber, repræsenteret af Auke Haagsma.

Generaladvokaten har fremsat forslag til afgørelse i retsmødet den 28. juni 1979.

Præmisser

1 Ved skrivelse fra sin retsformand, indgået til Domstolen den 19. januar 1979, har Raad van Beroep, Zwolle, forelagt Domstolen et spørgsmål vedrørende fortolkningen af artikel 10, stk. 1, litra b), i Rådets forordning nr. 574/72 af 21. marts 1972 (EFT 1972 I, s. 150) om regler til gennemførelse af forordning (EØF) nr. 1408/71 om anvendelse af de sociale sikringsordninger på arbejdstagere, der flytter inden for Fællesskabet, som ændret ved Rådets forordninger nr. 878/73 (EFT 1973, L 86, s. 1) og nr. 1209/76 (EFT 1976, L 138, s. 1).

2 Dette spørgsmål er blevet rejst under en sag, hvori en kvindelig tysk statsborger, der oppebærer en nederlandsk invalidepension og i anledning heraf modtog et nederlandsk børnetilskud efter artikel 77, stk. 2, litra a), i forordning nr. 1408/71, anfægter den kompetente nederlandske institutions afgørelse om at suspendere udbetalingen af denne ydelse i medfør af artikel 10, stk. 1, litra b), i forordning nr. 574/72. Den nederlandske institution begrundede afgørelsen med, at den berettigedes ægtefælle udøvede erhvervsmæssig virksomhed i Tyskland og oppebar børnetilskud dér.

3 Ifølge sidstnævnte bestemmelse suspenderes børnetilskud, som en invalidepensionist modtager i forbindelse med invalidepensionen, såfremt »hans ægtefælle« (»diens echtgenote« i den nederlandske version af artikel 10) udøver erhvervsmæssig virksomhed på området i en medlemsstat, hvor retten til familieydelser ikke er betinget af forsikring eller beskæftigelse. Da den pågældendes ægtemand oppebærer børnetilskud i Tyskland, opstod der, fordi den nederlandske version af artikel 10 benytter ordet »echtgenote« (ægtehustru), tvivl om, hvorvidt artikel 10 kunne finde anvendelse.

4 Raad van Beroep var af den opfattelse, at spørgsmålet vedrørte fortolkningen af fællesskabsretten, og forelagde derfor Domstolen følgende spørgsmål:

»Omfatter begrebet 'diens echtgenote' (hans ægtehustru) i artikel 10, stk. 1, litra b), i forordning nr. 574/72 også en ægtemand, der udøver erhvervs-

mæssig virksomhed på en medlemsstats område, og hvis hustru ('wiens echtgenote') i medfør af artikel 77, stk. 2, litra a), i forordning nr. 1408/71 har ret til børnetilskud efter lovgivningen i en anden medlemsstat?«

5 Betragter man alene bestemmelsen i dennes nederlandske version, kan ordlyden give indtryk af, at det anvendte begreb udelukkende omfatter en person af hunkøn.

6 Nødvendigheden af en ensartet fortolkning af fællesskabsforordningerne udelukker imidlertid, at den pågældende bestemmelses ordlyd betragtes isoleret, hvorfor bestemmelsen må fortolkes og anvendes på baggrund af versionerne i de andre officielle sprog.

7 Det fremgår af en sammenligning med de andre versioner af den pågældende bestemmelse, at alle de andre versioner anvender et udtryk, som omfatter såvel mandlige som kvindelige arbejdstagere (»ægtefælle«, »Ehegatte«, »spouse«, »conjoint«, »coniuge«).

8 Denne fortolkning bestyrkes dels af bestemmelsens formål, som er at undgå dobbelte børnetilskud til samme børn, og dels af princippet om en lige behandling af mandlige og kvindelige arbejdstagere på det sociale sikringsområde.

9 Svaret til Raad van Beroep er derfor, at udtrykket »diens echtgenote« (hans ægtehustru) i artikel 10, stk. 1, litra b), i forordning nr. 574/72 også omfatter en ægtemand, der udøver erhvervsmæssig virksomhed i en medlemsstat, og hvis hustru i medfør af artikel 77, stk. 2, litra a), i forordning nr. 1408/71 har ret til børnetilskud efter lovgivningen i en anden medlemsstat.

Vedrørende sagens omkostninger

10 De udgifter, der er afholdt af Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber og regeringen for kongeriget Nederlandene, som har afgivet indlæg for Domstolen, kan ikke godtgøres. Da sagens behandling i forhold til

hovedsagens parter udgør et led i den sag, der verserer for den nationale ret, tilkommer det denne af træffe afgørelse om sagens omkostninger.

På grundlag af disse præmisser

kender

DOMSTOLEN (første afdeling)

vedrørende det spørgsmål, som er forelagt den af Raad van Beroep, Zwolle, ved skrivelse fra dennes retsformand af 16. januar 1979, for ret:

Udtrykket »diens echtgenote« (hans ægtehustru) i artikel 10, stk. 1, litra b), i forordning nr. 574/72 omfatter også en ægtemand, der udøver erhvervsmæssig virksomhed i en medlemsstat, og hvis hustru i medfør af artikel 77, stk. 2, litra a), i forordning nr. 1408/71 har ret til børnetilskud efter lovgivningen i en anden medlemsstat.

Mertens de Wilmars O'Keeffe Koopmans

Afsagt i offentligt retsmøde i Luxembourg den 12. juli 1979.

A. Van Houtte
Justitssekretær

J. Mertens de Wilmars
Formand for første afdeling